Vastaukset vuoden 2025 arviointikertomukseen

Kaupunginhallitus 14.09.2026 § 176

Tarkastuslautakunta on laatinut ja antanut valtuustolle arviointikertomuksen, jossa on esitetty vuoden 2025 arvioinnin tulokset. Arviointikertomuksessa on esitetty kysymyksiä kaupunginhallitukselle. Niihin esitetään annettavaksi ao. vastaukset.

1. Miten kaupunginhallitus aikoo menetellä strategiassa mainittujen tavoitteiden ja etenkin mittareiden mitattavuuden selkiyttämiseksi talousarvioissa?

Vastaus:
Kaupungin strategiassa on paljon erilaisia tavoitteita ja mittareita. Osa tavoitteista on jollain tavalla mitattavissa, mutta suurin osa ei ole. Talousarvion vuosittaiset tavoitteet on kytketty strategiaan niin, että tavoitteiden saavuttaminen toteuttaa strategiaa. Epätarkoituksenmukaisten mittarien kytkeminen tavoitteisiin ei palvele tavoitteen asettamista, toteuttamista tai seurantaa. Mittaaminen ei ole olennaisin osa tavoitteiden asettamista.

Kunta on monialakonserni, jonka tehtävänä nähdään yleisesti olevan asukkaidensa hyvinvoinnin lisääminen ja alueen elinvoiman parantaminen. Nykyisessä tehtäväkentässä lasten hoiva (päivähoito), varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat talousarviosta euromääräisesti hyvin merkittävän osan. Hyviä mittareita hyvinvoinnin ja em. kasvatuksellisten ja sivistyksellisten tavoitteiden saavuttamisen mittaamiseksi ei ole helppo keksiä. Helposti mitattava mittari voi olla varsin heikko kuvaamaan toiminnan onnistuneisuutta tai epäonnistuneisuutta.

Mittareihin ja niiden toimintaa ohjaavaan vaikutukseen liittyy myös merkittäviä vaaratekijöitä, mikä on hyvä tunnistaa. Jos mittarit ovat väärät tai kohdistuvat vain johonkin laajan toimintakentän osaan, mittareiden hyvien arvojen tavoittelu ohjaa toimintaa väärään suuntaan. Näin erityisesti kokonaisuuden osalta huono mittari voi olla hyvin haitallinen.

Strategiasta johdetut tavoitteet ovat kaikkein tärkeimpiä. Toiminnan ja päätösten strategianmukaisuutta arvioidaan jokaisen kaupunginhallituksen, henkilöstöjaoston, lautakuntien ja toimikuntien päätösvalmistelun yhteydessä.

Talousarvion mittareiden määrittely tehdään talousarviosta päättämisen yhteydessä. Pelkästään mittareiden helpon mitattavuuden tavoittelu voi johtaa huonoon lopputulokseen. Em. ongelmista huolimatta hyvien mittareiden saaminen talousarvioon on tärkeä tavoite. Valmistelevat viranhaltijat ja lautakunnat sekä kaupunginhallitus pyrkivät asettamaan hyviä mittareita toiminnalle. Valtuusto päättää talousarvion mittarit.

2. Miten hallitus pyrkii kehittämään riittävää vaikutusten arviointia päätöksenteossa?

Vastaus:

Riittävä vaikutusten arviointi on tärkeää erityisesti merkittävimpien päätösten yhteydessä. Päätösten vaikutuksia arvioidaan jatkuvasti erityisesti siinä mielessä, ovatko päätösten vaikutukset kaupungin strategiaa toteuttavia. Toki strategiassa on osin ristiriitaisiakin tavoitteita.

Vaikutusten arvioinnin pohjana on asioiden hyvä valmistelu. Asioiden esityslistatekstien selostusosasta tulisi käydä ilmi eri päätösvaihtoehtojen keskeisimmät vaikutukset. Vaikka valmistelussa tehdään paljon vaikutusarviointia, kaikkea arviointia ei ole tarkoituksenmukaista raportoida kirjallisesti. Kaikkia vaikutuksia ei pystytä kattavasti kuvaamaan ja päätöshetkellä tehdyt vaikutusarviot voivat tulevaisuudessa osoittautua vääriksi, kun toimintaympäristö muuttuu kaupungista riippumattomista syistä, joihin kaupunki ei voi vaikuttaa.

Vaikutuksia on arvioitu sellaisissa merkittävissä päätöksissä, joissa on aidosti erilaisia toimintavaihtoehtoja, esim. päätöksenteko päiväkoti ja koulu -investoinnin suhteen. Vaikutusten arviointi kaikista päätöksistä ei ole tarkoituksenmukaista. Vaikutusten arviointia ei siten ole järkevää laajentaa nykyisestä tasosta.

3. Tekoälyn tuloon pitää kunnissa valmistautua. Miten tämä on huomioitu?

Vastaus:
Parkanon kaupunki on luonut periaatteet tekoälyn käytölle, joissa painotetaan tietosuojan/tietoturvan merkitystä tekoälyn käytöstä erityisesti viranomaiskäytössä. Parkanon kaupunki on hankkinut maksulliset lisenssit ydinkäyttäjäryhmälle, joka toimii tekoälyn konkreettisten hyötyjen ja käyttökohteiden havaitsemisessa ja mallinnuksessa. Samalla voidaan määrittää tarvittavaa koulutusta tekoälyn hyödyntämiseen.

Erityisesti Parkanon kaupungin kaikkien osastojen tulee olla erilaisissa ohjelmistojen ja palveluijen hankinnassa tarkkana, että tekoälyn luomat mahdollisuudet ja uhkat otetaan huomioon prosesseissa. Mielellään hankintojen yhteydessä ollaan yhteydessä tietohallinttoon.

Uusi talous- ja henkilöstöhallinnon yhteistyö kuntien kesken tulisi käyttää tilaisuutena ottaa käyttöön tekoälyn mahdollisuuksia prosessien ja palvelujen kehittämisessä.

4. Valtuusto on asettanut uuden päiväkodin/ pienten koulun rakentamiselle reunaehtoja. Miten näitä on valvottu?

Vastaus:
Uuden päiväkodin rakentamisen kustannuksia seurataan hankekohtaisesti. Menot kirjautuvat niin, että hankkeen kokonaiskustannuksia voidaan seurata. On kuitenkin joitain hankkeesta aiheutuvia kustannuksia, jotka eivät kirjaudu hankkeelle. Tällainen on mm. maanhankinta hulevesien käsittelemiseksi. Samassa yhteydessä kaupunki saa muutakin maa-aluetta omistukseensa.

5. Päätöksiin liittyviä valituksia on esiintynyt poikkeuksellisen paljon. Osa päätöksistä on joiltakin osin kumoutunut hallinto-oikeudessa. Miten kaupunki toimii riittävän laintulkinta avun saamiseksi päätöksentekoon?

Vastaus:
Kaupunki hankkii tarvittaessa ulkopuolista lainopillista apua asiantuntijapalveluihin varattujen määrärahojen puitteissa.

6. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota hyte-kertoimiin vaikuttavien toimenpiteiden dokumentointiin. Miten kaupungin on aikomus toimia dokumentoinnin selkiyttämiseksi?

Vastaus:
Hyte-kerroin on osa kuntien lakisääteistä peruspalvelujen valtionosuutta ja sen keskeinen tavoite on tukea väestön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistämistä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta--ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Hyvinvointiryhmässä harkitaan kunnan hyvinvointityön johtamisen vuosikellon käyttöönottamista, joka on tiedolla johtamisen työkalu ja auttaa sitomaan lakisääteisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) osaksi kunnan normaalia talous- ja toimintasuunnittelua.

Hyvinvointijohtamisen vuosikello rytmittäisi kuntalaisten hyvinvointitiedon keräämisen, raportoinnin sekä talousarvioprosessin- ja tilinpäätösvalmistelun ympärille. Tavoitteena on varmistaa, että hyvinvointiryhmän poikkihallinnollinen yhteistyö (hallinto, sivistys, tekninen toimi, järjestöt/yhdistykset ja yhdyspintatyö hyvinvointialueelle) toimii ajallaan ja asetetut painopisteet, tavoitteet ja jalkautuvat toimenpiteiksi. Hyte-kerroin raportointi ja dokumentointi tulee tällöin näkyväksi.

7. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota tytäryhtiöiden hallitusten jäsenten mahdollisiin jääviyksiin kaupungin tytäryhtiöitä koskevien asioiden kaupunginhallituksen käsittelyissä. Miten kaupunki aikoo toimia hallinnollisten jääviyksien suhteen?

Vastaus:
Merkittäviä esteellisyyksiä on tällä hetkellä on vain Parkanon Hyte-kiinteistöt Oy:n kanssa. Huomioiden yhtiön merkittävä asema osana kaupunkikonsernia oli yhtiön käynnistämisvaiheessa tarpeen nimetä yhtiön hallitukseen kaupunginhallituksen jäseniä. Näin varmistettiin tiedonkulku kriittisessä vaiheessa. Esteellisyyksistä suuri osa ilmeni niin ikään perustamisvaiheessa. Yhtiön hallituksen kokoonpanoa voidaan tarvittaessa tarkastaa vuosittaisessa yhtiökokouksessa. Kaupunginhallituksessa varajäsenet ovat olleet asianmukaisesti esteellisten tilalla, eikä tässä ole ilmennyt mitään ongelmia.

Valmistelu — Hallinto- ja talousjohtaja Aleksi Saukkoriipi, kaupunginjohtaja Aki Viitasaari, tietohallintojohtaja Timo Lehtinen, hyvinvointikoordinaattori Anne Perälä

Esittelijä — Kaupunginjohtaja Aki Viitasaari

Päätösehdotus — Kaupunginhallitus päättää antaa edellä olevat vastaukset tarkastuslautakunnan vuoden 2025 arviointikertomuksessa esittämiin kysymyksiin ja toteaa, ettei sillä ole muuta lausuttavaa arviointikertomuksesta.

Käsittely — Keskustelun kuluessa Juha Tuominen esitti Kauko Turusen kannattamana, että asia palautetaan valmisteluun.

Päätös — Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian valmisteluun.

Kaupunginhallitus on kokouksessaan 14.9.2026 palauttanut asian valmisteluun erityisesti kysymysten 1 ja 4 osalta.

1. Miten kaupunginhallitus aikoo menetellä strategiassa mainittujen tavoitteiden ja etenkin mittareiden mitattavuuden selkiyttämiseksi talousarvioissa?

Täydennys vastaukseen:

Hyvien, laajaa toimintaa kuvaavien mittareiden luominen ei ole helppoa. Useimmat mittarit kuvaavat toimintaa joko puutteellisesti tai virheellisesti. Virheelliset ja puutteelliset mittarit ohjaavat toimintaa harhaan.

Mittaaminen vaatii resursseja. Parkanon kaupungilla ei ole käytössä keskitettyä järjestelmää tietojen keräämiseen tai automatiikkaa keräilyyn. Kaikki tiedot on siten kerättävä manuaalisesti ja koostettava.

Mittareita voidaan ottaa käyttöön, mutta jokaisen mittarin tulee kuvata toimintaa niin hyvin, että mittaamisen kustannus tulee katettua ja mittarin antamasta tiedosta todellista lisäarvoa toiminnan johtamiseen.

4. Valtuusto on asettanut uuden päiväkodin/ pienten koulun rakentamiselle reunaehtoja. Miten näitä on valvottu?

Täydennys vastaukseen:

Valtuusto on 29.9.2025 § 64 asettanut päiväkodin ja pienten koulun rakennukseen seuraavat reunaehdot:
- päiväkodin kilpailutus toteutetaan mahdollisimman nopealla aikataululla;
- päiväkoti rakennetaan Lystinmäen tontille;
- päiväkotiin sisällytetään tilat kuudelle päiväkotiryhmälle, ja pienten koulu (esiopetus, 1-2lk.) sisällytetään hankkeeseen;
- rakennuksen tila-arvio on n. 2000 m²;
- hankkeen kokonaiskustannus ilman rahoituskuluja on korkeintaan 6,4 miljoonaa euroa (alv 0 %).

Kaupunginhallitus on 6.10.2025 § 237 nimennyt hankkeelle rakennustoimikunnan. Nimetyn toimikunnan lisäksi hankkeen valmisteluun ovat tiiviisti osallistuneet kaupunginhallituksen ja -valtuuston puheenjohtajat. Toimikunnan kokoonpanon kautta johtavilla luottamushenkilöillä on ollut tieto hankkeen etenemisestä ja vaikutusmahdollisuudet toteuttaa hanketta valtuuston asettamien reunaehtojen mukaisesti.

Asetetuista reunaehdoista ovat toteutuneet lähes kaikki. Lopullinen hinta selviää hankkeen edetessä, mutta erittäin todennäköisesti kokonaiskustannus jää alle budjetoidun 6,4 miljoonan euron. Hankkeen toteuttamista mahdollisimman nopealla aikataululla ei ole mahdollista arvioida, koska täsmällistä takarajaa ei päätöksessä ole asetettu. Vahvistamaton, alkuperäinen aikataulu valmistumisesta elokuuhun 2027 mennessä ei toteudu. Muilta osin hanketta on valmisteltu valtuuston päätöksen mukaisesti.

Valmisteluvastuu: hallinto- ja talousjohtaja Aleksi Saukkoriipi

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Aki Viitasaari
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa vastaukset arviointikertomukseen 14.9. annetun mukaisena yllä olevin täydennyksin.
Käsittely	
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.